

Літературно-мистецький вернісаж Черкащини

Вип. 7

Черкаси 2009

Цей випуск літературно-мистецького вернісажу продовжує цикл методично-бібліографічних матеріалів, присвячених творчості черкаських митців.

Увага випуску привернута до сторінок життя і творчості ювілярів 2009 року: поета, літературознавця, перекладача Михайла Драй-Хмари; прозаїка, поета Андрія Химка; заслуженого художника України Івана Бондаря.

Серед різноманітних шляхів популяризації творчості місцевих письменників, поетів, художників особливе місце посідають вечори-портрети, літературні години, засідання літературно-мистецьких віталень, презентації збірок, виставок картин тощо.

Бібліотечні працівники можуть використати цей матеріал при ознайомленні широкого кола користувачів з творчим доробком земляків-ювілярів при підготовці заходів, а учителі, студенти, учні — при вивченні курсу “Літературне краєзнавство”.

Вшановуючи 120-ту річницю від дня народження та 70-річчя від дня смерті Михайла Драй-Хмари, доцільно провести вечори пам'яті, літературні портрети за темами: “Михайло Драй-Хмара: людина, учений, поет”, “Розстріляне відродження”, “Слово і доля”, “Із забуття в безсмертя”, “Шлях із неволі, з небуття” тощо.

Готуючись до 90-ї річниці від дня народження Андрія Івановича Химка, можна організувати цикл заходів, зокрема літературні години, вечори пам'яті, вечори-портрети “Письменник із підпілля”, “За життя так і не реабілітований”, “Об нього ламали пазури вампіри”.

Довести до читачів надбання ювілярів-художників — одне із завдань, що стоять перед бібліотеками у справі естетичного виховання. Цій меті слід підпорядкувати різноманітні форми бібліотечної роботи. Дуже важливо організувати зустрічі з ними, виставки-презентації їх творчості, цикли вечорів тощо.

Розкриваючи творчість Івана Бондаря, доцільно організувати вечір-портрет, в т. ч. за його участю, під назвою “Художник, сильний духом”, “Іван Бондар – художник, який відчуває красу природи”, “Ніби торкнешся душі, заочну подорож “Пейзаж в творчості Івана Бондаря” і ін.

Михайло Драй-Хмара
(Драй Михайло Опанасович)
(10.10.1889 – 19.01.1939)

Поет, літературознавець, перекладач, нащадок козацького роду Михайло Драй-Хмара народився в селі Малі Канівці Чорнобаївського району Черкаської області. Хлопець рано залишився без матері, та батько подбав, щоб сину дати гарну освіту. Спочатку Михайла відправили до Золотоноші, а пізніше – до Черкаської гімназії і, за конкурсом, в 1906 р. вступив до Колегії Павла Галагана. Після закінчення в 1915 р. історико-філологічного факультету Київського університету залишився на кафедрі слов'янознавства для підготовки до професорського звання. 1913 року відряджений за кордон, де студіював фонд бібліотек і архівів Львова, Будапешта, Загреба, Белграда та Бухареста. З початком першої світової війни, як професорський стипендіат, працював у Петроградському університеті, а в 1917 році повернувся в Україну. В 1918-1923 рр. – професор Кам'янець-Подільського університету. З 1923 по 1929 рік – професор кафедри українознавства Київського медичного інституту, а в 1930-1933 роках працював у Науково-дослідному інституті мовознавства при ВУАН.

Що ж так приваблювало цього науковця в поезії? Навіщо він витрачав час на рими, відволікаючись від дослідницької роботи? Ще на початку письменницької кар'єри Драй-Хмара зазначав:

*Люблю слова, що повнодзвонні,
Як мед, пахучі та п'янкi,
Слова, що в глибині бездонній
Пролежали глухі віки...*

Друкувати вірші українською мовою М. Драй-Хмара почав 1919 р. (російською писав ще в колегії Галагана). У 20-ті роки його поезії друкуються у журналах “Нова громада”, “Шляхами мистецтва”, “Літературний ярмарок”, “Життя і революція”. У 1926 році письменник випустив збірку “Проростень” – перша і остання за життя митця. Отримавши неоднозначні оцінки.

Друга поетична збірка, яку Драй-Хмара скомпонував до 1935 року і дав назву “Сонячні марші”, включала вірші, написані в кінці 20-х – на початку 30-х. Але які саме твори – невідомо, бо книжка не вийшла друком і не збереглася.

Важливою складовою творчої спадщини Михайла Драй-Хмари є поетичні переклади, які в кількісному плані переважають його оригінальну поетичну творчість. Будучи поліглотом і добрим знавцем світової літератури, Драй-Хмара, як і його друзі неокласики, посутньо збагатив українську перекладацьку школу.

Завдяки його перекладам читачі знайомляться з найкращими майстрами світової поезії: А. Міцкевич, Ш. Бодлер, О. Блок, М. Богданович, П. Верлен, С. Єсенін, М. Лермонтов, О. Пушкін. Крім того, Драй-Хмара видав кілька робіт з літературознавства. Найзначнішими з них стали монографія “Леся Українка”, праці, присвячені творчості білоруських письменників М. Богдановича та Я. Купали, збірка матеріалів до часопису В. Чумака.

Драй-Хмара, як поет, багато в чому був мрійником. Так, він вважав Україну схожою на Еладу, що йде “всесвітнім шляхом”. Багато віршів присвятив також драматичній історії рідної землі, її славетному минулому, сміливості й гордості наших далеких предків. При цьому поет змушував читача замислитися як над минулим, так і над сучасним та майбутнім України. Наприклад, у сонеті “На Хортиці” Драй-Хмара малює таку сумовиту картину:

*Тут січ стояла, тут гули майдани,
димились козацькі курені,
змагалися семеряги і жупани,
лунали горді і сумні пісні.*

*А нині все це вкрили баклажани,
картопля, морква, огірки рясні,
і лиш могили, древні дідугани,
нагадують колишні буйні дні.*

Окрему сторінку творчості поета становлять його пошуки гармонії з природою, людьми, усім світом. Багатогранна краса природи, втілена у віршах Драй-Хмари, передає його гаму почуттів і настроїв, може втамувати біль і подарувати душі крила. Серед кращих зразків його пейзажної лірики – “Мене хвилює синій обрій”, “Накинув вечір голубу намітку”, “Лани – як хустка в басамани”.

*Мене хвилює синій обрій
і вітер весняний рвачкий,
що всі думки мої недобрі
розмає, як пухкі хмарки...*

... ..
*Накинув вітер голубу намітку
на склений обрій, на вишневий сад,
і бачу я крізь ажурову сітку
сузір'їв перших золотавий ряд...*

... ..
*Лани – як хустка в басамани,
а з підметів низьких долин
заносить духом конопляним
і вигорілим тхне полин...*

... ..

У березні 1933 року почалася чорна смуга в житті М. Драй-Хмари. За сфабрикованими звинуваченнями його

було заарештовано. Невдовзі опинився на волі, проте його зняли з усіх посад і не давали можливості взагалі влаштуватися на будь-яку роботу. В 1935 році він знову за ґратами за стандартним для того часу звинуваченням у націоналістичній контрреволюційній діяльності. Засуджений спочатку на 5 років виправних таборів. В 1938 р. йому додають 10 років за участь в антирадянській пропаганді в таборі. Звичайно ж Драй-Хмара не визнавав за собою ніякої провини.

Митець працював на шахтах. Його поставили промивати пісок: в'язні робили це, стоячи по коліна в крижаній воді. Важкі умови хоч і підірвали здоров'я, але не зламали духу Драй-Хмари. Він знаходив сили для того, щоб підтримувати надію у душах своїх побратимів. За це табірне начальство додало митцю ще десять років ув'язнення – за антирадянську пропаганду в таборі.

Михайло Драй-Хмара не дочекався виходу на волю. Він пішов із життя в 1939 році. Як це сталося, точно не відомо, але, якщо вірити спогадам кількох тодішніх в'язнів, письменник, під час одного з чергових розстрілів кожного п'ятого в шерензі, став на місце смертника – він хотів урятувати ще зовсім молоду людину... Одначе історія виявилась легендою. Загибель – смерть Михайла Драй-Хмари була значно буденнішою, але від того не менш трагічною. Він помер 19 січня 1939 року від загального виснаження і серцевого нападу. Знайдені документи про його смерть і поховання.

Реабілітований письменник після перевірки табірної справи в Магаданській області 28 листопада 1989 р.

Минуло багато років, перш ніж читачі побачили ще одну збірку поета "Сонячні марші" і рукопис, написаний у 1936 році в Лук'янівській в'язниці, трагічний вірш "І знов обугленими сірниками..." зберегла для нащадків дружина митця.

І знов обугленими сірниками

*на сірих мурах сірі дні значу,
і без кінця топчу тюремний камінь,
і туги напиваюсь досхочу.*

*Напившись, запрягаю коні в шори
і доганяю молоді літа,
лечу в далекі голубі простори,
де розквітала юність золота.*

*– Верніться, благаю, хоч у гості!
– Не вернемось! – гукнули в даліні.*

Я на калиновім заплакав мості

і знов побачив мури ці сумні,

*і клаптик неба, розп'ятий на ґратах,
І нездріманне око у "вовчку"...
Ні, ні, на вороних уже не грати:
Я – в кам'янім, у кам'янім мішку.*

Твори Михайла Драй-Хмари

Вибране [Текст] / М.П. Драй-Хмара. – К. : Рад. письменник, 1969. – 301 с.

Вибране [Текст] / М.П. Драй-Хмара. – К. : Дніпро, 1989. – 541 с.

Щоденник [Текст] / М. Драй-Хмара // Слово і час. – 1990. – №1. – С. 41-44; №2. – С. 13-20; №5. – С. 65-73.

Українці [Текст] / М. Драй-Хмара // Слово і час. – 2000. – №2. – С. 68-71; №3. – С. 66-71.

Щоденникові записи. Нотатки [Текст] / М. Драй-Хмара // Черкаський край – земля Богдана і Тараса. – К., 2002. – С. 523-539.

Літературно-наукова спадщина [Текст] / М.П. Драй-Хмара. – К. : Наук. думка, 2002. – 590 с.

Поезії [Текст] / М.П. Драй-Хмара. – Черкаси: Брама, 2004. – 168 с.

Про життя і творчість Михайла Драй-Хмари

Сергеева, Т.М. Осуджений на вечную память [Текст] / Т.М. Сергеева. – Магадан : [Б. в.], 1991. – 15 с.

Костюк, Г. Михайло Драй-Хмара [Текст] // Костюк Г. Зустрічі і прощання : спогади : у 2 кн. – Едмонтон, 1987. – Кн. 1. – С. 135-140.

Крижанівський, С. Михайло Драй-Хмара, поет і перекладач [Текст] / С. Крижанівський // Драй-Хмара М.П. Вибране. – К., 1969. – С. 3-12.

Кочур, Г. Рік Михайла Драй-Хмари [Текст] / Г. Кочур // Літ. Україна. – 1989. – 26 жовт. – С. 6.

Іванисенко, В. Михайло Драй-Хмара [Текст] / В. Іванисенко // Письменники Радянської України, 20-30 роки : нариси творчості. – К., 1989. – С. 235-264.

Складанний, І.П. “Я говорю устами мільйонів...” [Текст] : до 100-річчя з дня народження М. Драй-Хмари / І.П. Складанний // Укр. мова і літ. в шк. – 1989. – №10. – С. 71-73.

Граб, В. “Что привело меня к ... перерождению” [Текст] : з кримінальної справи Драй-Хмари / В. Граб // Книжник. – 1991. – №1. – С. 39-43.

Славутич, Яр. Михайло Драй-Хмара [Текст] // Славутич Яр. Розстріляна муза : мартиролог. – 2-е вид., випр. і доп. – К., 1992. – С. 43-47.

Михайло Драй-Хмара [Текст] // Історія української літератури ХХ століття : у 2 кн. – К., 1993. – Кн. 1. – С. 325-334.

Ільєнко, І. О гроно п'ятірне нездоланих співців : [Текст] : неокласики перед неправедним судом [зокрема М. Драй-Хмара] // Ільєнко І. У жорнах репресій. – К., 1995. – С. 123-169.

Западнюк, В. Військовий загін Михайла Драй-Хмари [Текст] : невідомі сторінки біографії українського поета / В. Западнюк // Укр. газ. – 1997. – 23 жовт. – С. 5.

Дзюба, І. Михайло Драй-Хмара [Текст] / І. Дзюба // Історія української літератури ХХ століття : у 2 кн. – К., 1998. – К. 1. – С. 165-169.

Жулинський, М. Михайло Драй-Хмара (1889-1939) [Текст] // Жулинський М. Слово і доля : навч. посіб. – К., 2002. – С. 311-328.

Слабошпицький, М. Наближення до М. Драй-Хмари [Текст] / М. Слабошпицький // Черкаський край – земля Богдана і Тараса. – К., 2002. – С. 519-522.

Рева, Л. Михайло Драй-Хмара : людина “відважно чіткого духовного національно-політичного профілю” [Текст] / Л. Рева // Вісн. Кн. палати. – 2007. – №6. – С. 33-37.

Дзюба, І. Михайло Драй-Хмара [Текст] // Дзюба І. З криниці літ : в 3 т. – К., 2007. – Т. 3. – С. 405-429.

Брега, Г.С. Драй-Хмара Михайло Опанасович [Текст] : [біогр. довідка] / Г.С. Брега // Енциклопедія історії України : у 5 т. – К., 2004. – Т. 2. – С. 460 : портр.

Рева, Л. Біографічний дискурс Михайла Драй-Хмари [Текст] : історіографія, бібліографія / Леся Рева // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2007. – Вип. 19. – С. 571-580.

Поліщук, В.Т. Михайло Драй-Хмара : людина, учений, поет [Текст] // Поліщук В.Т. Про класиків, неокласиків і сучасників. – Черкаси, 2007. – С. 227-243.

Те саме // Реабілітовані історією. Черкаська область. – Черкаси, 2006. – Кн. 5. – С. 243-252.

Дзюба, І.М. Драй-Хмара Михайло Опанасович [Текст] / І.М. Дзюба // Енциклопедія сучасної України. – К., 2008. – Т. 8. – С. 377-379.

Жаботинський, П. Повернення Михайла Драй-Хмари [Текст] / Петро Жаботинський // Демокр. Україна. – 2008. – 25 квіт. – С. 26.

Жулинський, М.Г. Михайло Драй-Хмара [Текст] : [спогади рідних. З щоденника поета] // Жулинський М.Г. Із забуття – в безсмертя. – К., 1990. – С. 184-219.

Жулинський, М. Із фаланги вибули найкращі [Текст] : [спогади дочки і дружини] / М. Жулинський // Райдуга: репертуар. зб. К., 1990. – №8. – С. 3-24.

Драй-Хмара, О. Про батька [Текст] : спогади [дочки] / О. Драй-Хмара // Сучасність. – 1991. – №7/8. – С. 184-192.

Драй-Хмара, О. Його любов'ю зігрита... [Текст] : [спогади про батька] / О. Драй-Хмара // Дзвін. – 1993. – №4/6. – С. 147-151.

Іванисенко, В. Михайло Драй-Хмара [Текст] : [про творчість поета] / В. Іванисенко // Дніпро. – 1989. – №10. – С. 93-106.

Ашер, О. Поетична мова Драй-Хмари [Текст] / О. Ашер // Слово і час. – 1991. – №9. – С. 45-48.

Те саме // Друг читача. – 1992. – 3 черв. – С. 7.

Кононенко, В. “Я говорю вустами мільйонів...” [Текст] : [творча спадщина поета] / В. Кононенко // Друг читача. – 1992. – 8 квіт.

Клен, Ю. Стебло серед поля [Текст] : [творчість на Колімі укр. поетів Зерова, Филиповича, Драй-Хмари] / Ю. Клен // Дзвін. – 1994. – №10. – С. 123-130.

Драй-Хмара, О. Переклади поезій Михайла Драй-Хмари на французьку мову [Текст] / О. Драй-Хмара // Всесвіт. – 1995. – №1. – С. 155-158.

Заславський, І. Невідомі переклади Михайла Драй-Хмари [Текст] / І. Заславський // Слово і час. – 1997. – №3. – С. 62-65.

Мунтян, І. Варіант “неокласики” Михайла Драй-Хмари [Текст] : [творчість] / І. Мунтян // Слово і час. – 1997. – №8. – С. 57-61.

Письма с Колымы [Текст] : [1936-1938] / М. Драй-Хмара // Звезда. – 1998. – №9. – С. 158-172.

Жулинський, М. Шлях із неволі, з небуття [Текст] : [літературна спадщина Михайла Драй-Хмари] / М. Жулинський // Київ. – 2003. – №1. – С. 122-132.

Те саме // Слово і час. – 1990. – №1. – С. 36-40.

Те саме // Почат. шк. – 1991. – №4. – С. 69-71.

Радіонова, І. Символіка барви та звуку у поетиці М. Драй-Хмари [Текст] / І. Радіонова // Укр. л-ра в загальноосвіт. шк. – 2004. – №1. – С. 42-44.

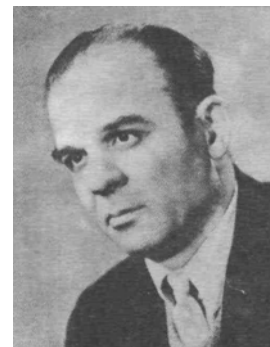
Черіпко, С. Дуалізм естетики поезії Михайла Драй-Хмари [Текст] / С. Черіпко // Укр. л-ра в загальноосвіт. шк. – 2007. – №5. – С. 8-11.

* * *

Іванченко, В.М. Життя і творчість Михайла Драй-Хмари [Текст] : розробка уроку / В.М. Іванченко // Пед. вісн. – 2007. – №4. – С. 60-63.

Савченко, Л.І. Наш земляк Михайло Драй-Хмара [Текст] : урок-спогад / Л.І. Савченко // Пед. вісн. – 2001. – №4. – С. 23-26.

Андрій Іванович Химко (Хименко) (27.07.1919 – 18.12.1991)

Хименко Андрій Іванович, літературний псевдонім Химко, народився в селі Адамівка Чигиринського району на Черкащині в селянській багатодітній родині. Підростав серед двох старших братів та п'ятох сестер. Богом проклятого 33-го лишився круглим сиротою: батько, мати, два брати і чотири сестри померли з голоду. Самого ж

врятувала “мандрівка” в Крим, а потім на Кубань. Закінчивши Черкаський медичний технікум і водночас середню школу робітничої молоді, 1939 року вступив на заочне відділення літературного факультету Дніпропетровського університету.

Але почалася Велика Вітчизняна війна. Фашистська окупація застає хворого Хименка в одній з полтавських лікарень. В січні 1942 року він потрапляє в лабеті гестапо. За тим були другий і третій арешти. Останній привів Хименка у камеру смертників Уманської в'язниці, звідки був звільнений радянськими військами в грудні 1943 року.

У 1944 році, за доносом, був засуджений на 10 років сталінських концтаборів і 5 років заслання. Покарання відбував у Комі АРСР в Печор-гулазі: працював медфельшером в лікарні комбінату “Печорбуд” та “Інтавугілля”.

На далекій Печорі Хименка застала амністія, проте тінь минулого з того часу (1956 р.) вже постійно висіла над ним. Влітку 1964 року повернувся в Черкаси. Часті вимушені зміни місця роботи були пов'язані з постійним переслідуванням та “опікою” письменника з боку служби державної безпеки.

Писати ж почав Хименко ще в юності. До війни часто друкував свої вірші в київській періодиці. Під час заслання активно писав і перекладав, але більшість накидок новел, романів, поем, віршів та повістей були вилучені і прикладені до слідства у 1949 році в таборі.

Історичний роман про уславленого кошового Запорізької Січі Івана Сірка, що фактично писався вдруге, дві поеми, автобіографічна трилогія і біля тисячі віршів збереглися завдяки старанному переховуванню.

У 1983 році органами НКВД інкримінувалася антиконституційна діяльність, і, за протоколом обшуку, вдома були вилучені машинописні чернетки збірки віршів

“Ключі й кличі”, “На перепуттях”, “Пісні та романи” і поема “Анти” (повернуті лише у 1990 р.).

Перша друкована книга Андрія Химка “Засвіти” – перша з трилогії про Івана Сірка – вийшла друком наприкінці 1990 року ще за життя автора. Невдовзі вийшла друга “Між орлами і півмісяцем” і третя “Під Савур-могилою”. Окремі вірші друкувалися у місцевій періодиці. Перша книга “Шляхами до прийднів” автобіографічної трилогії “У пазурах вампіра” ще у 1990 році була здана у видавництво “Український письменник”. У видавництві “Веселка” готувалась до друку поема “Анти”, проте тільки у 2002 р. вийшла у місцевому видавництві.

А художньо-публіцистичний роман “У пазурах вампіра” надрукував часопис “Холодний Яр” у перших номерах 2004-2006 рр.

Вершиною творчості А. Химка є трилогія “Засвіти”, в якій прозаїк пропонує своє бачення драматичних подій в Україні XVII століття, а в їх контексті – діяльність славнозвісного кошового Івана Сірка.

Нелегким був шлях цього твору до читача. Видавнича затримка, очікувальна позиція критиків пояснюється, очевидно, виявом недовіри, “перестрашуванням” у ставленні до раніше репресованих письменників.

Чекають свого часу його історичні поеми “Ірод”, “У жорнах”, поетичні збірки, “Ключі і кличі”, “На межі вимирання”, роман “На попелищах”, низка оповідань.

1 грудня 1991 року Андрій Хименко проголосував за незалежність України, а 18 грудня його не стало. У 1995 році він був посмертно прийнятий до Спілки письменників України.

Світлий образ цього Великого Українця продовжує сягати у пам'яті тих, хто його добре знав і глибоко шанував за щирю любов до України, багатюща історія якої надихала його на творчість, а він, відповідно, надихав на

творчість інших. Так він добре був знайомим з Василем Симоненком і мав на нього великий вплив.

Не один день вони провели в бесідах над кручами Дніпра, ділились планами, думками. Саме Андрій Іванович розповів молодому поетові правду про страшний голодомор українців 1932-1933 року, розкрив йому очі на жахливе нищення української культури, національної свідомості тоталітарним режимом.

Василь Марсюк висловив своє ставлення до свого духовного батька у вірші "Пам'яті Андрія Хименка".

*І сад родив у нього рясно,
і не один водився друг,
і жнив діждав — та сили згасли —
і відлетів козацький дух.*

*О, скільки літ той дух гасили
тюремні мури там і тут,
а Бог живив джерельні сили,
живив його писемний труд!*

*Ще тільки засвіти свободи
над рідним краєм зайнялись,
ще не розбіглися заброди,
що з нього кров пили колись,
а він пішов у землю-неньку,
щоб слухать трави степові,
щоб розказати Симоненку
про все, про що мовчать живі.*

*А я пригадую розмови,
мені дорожчі всіх скарбниць,
коли злітали в нього брови
над карим полум'ям зіниць.*

*На крилах духу теж злітав я —
донецький хлопець-відчайдух...*

*Пішов, укритися різнотрав'ям
духовний батько мій і друг.*

*Такого друга не здобути
нічим у світі — не судьба.
Такої дружби не забути,
хіба що смерть мене зруба.*

*Вночі прислухаюся часом
і вчую попри далечинь,
як над могилою в Черкасах
копитом б'є самотній кінь.*

Твори Андрія Химка

Засвіти [Текст] / А.І. Химко. – К. : Рад. письменник, 1990. – 446 с.

Між орлами і півмісяцем [Текст] / А.І. Химко. – К. : Укр. письменник, 1992. – 398 с.

Під Савур-могилою [Текст] / А.І. Химко. – К. : Укр. письменник, 1993. – 446 с.

Забіряни [Текст] : [оповідання] / А. Химко // Холодний Яр. – Черкаси, 1995. – Вип. 2. – С. 34-38.

Анти [Текст] / А.І. Химко. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2002. – 111 с.

Шляхами до прийднів [Текст] / А. Химко // Холодний Яр. – Черкаси, 2004. – Вип. 1. – С. 133-163; Вип. 2. – С. 88-124; Вип. 3. – С. 40-106; 2005. – Вип. 1. – С. 18-70; Вип. 2. – С. 3-60; Вип. 3. – С. 4-42; Вип. 4. – С. 12-67; 2006. – Вип. 1. – С. 3-41; Вип. 2. – С. 3-72; Вип. 3. – С. 3-43; Вип. 4. – С. 3-39.

Про життя і творчість Андрія Химка

“Я сам собі в житті і автор і читач...” [Текст] : [життя і творчість письменника А. Химка] // Родовід. – Черкаси, 1992. – Вип. 3. – С. 37-38 : портр.

Андрій Химко [Текст] : [біографія] // Холодний Яр. – Черкаси, 1995. – Вип. 2. – С. 33-34.

Сорока, М. За життя так і не реабілітований [Текст] / М. Сорока // Історичний календар'99. – К., 1998. – С. 210.

Захарченко, В. Письменник із підпілля [Текст] / В. Захарченко // Реабілітовані історією. Черкаська область. – Сміла, 2004. – Кн. 4. – С. 385-388.

Білоус, Г. Незабутній Андрій Химко [Текст] / Г. Білоус // По той бік мовленого слова : зб. ст. – Черкаси, 2006. – С. 329-331.

Вівчарик, О. Невідомий учитель Василя Симоненка [Текст] / Олександр Вівчарик // Прес-Центр. – 2008. – 16 січ. – С. 28.

Пономаренко, М. Роман про Сірка [Текст] : [про роман А. Химка “Засвіти”] / М. Пономаренко // Апостроф. – 1991. – №1. – С. 46.

Ромащенко, Л. Епопея про легендарного кошового Запорізької Січі [Текст] : [творчість письменника Андрія Химка] / Л. Ромащенко // Холодний Яр. – Черкаси, 2003. – Вип. 3. – С. 177-186.

Бондар Іван Іванович (01.10.1944)

Серед визнаних сучасних живописців ім'я черкащанина заслуженого художника України Івана Бондаря займає особливе місце.

Його творчий доробок налічує більше півтори тисячі картин. Він учасник багатьох всеукраїнських виставок, має понад 30 персональних виставок, у тому числі

9 – за межами України. Багато робіт І. Бондаря представлено в державних музеях та приватних збірках України, в художніх колекціях країн Європи, Америки, Африки, Австралії.

А починався його життєвий шлях дуже складно – залишився в дитинстві сиротою, виховувався в тітки в селі Мошни Черкаського району. Самотужки долав малі й високі вершини: закінчив середню школу, Одеське державне художнє училище ім. М. Грекова (факультет кераміки), Київський державний художній інститут (факультет живопису, майстерня професора народного художника України В. Шаталіна).

Після закінчення інституту доля звела молодого художника з лауреатом живопису В. Захаровим. З часом справжньої майстерності набули й роботи Івана Бондаря.

Природа наділила Івана Івановича наполегливістю, силою волі й справді золотими руками. Одержавши широке визнання як художник, Іван Іванович не цурається і слюсарної, і токарної справ, навіть сам робить оригінальні рами для своїх полотен.

Художник багато подорожує, а постійно мешкає і творить у Мошнах. Від правдивих спостережень, перебування серед “простих людей” – особливий дух і адресність реалізму його живопису. Кожен портрет, краєвид, станкова картина, натюрморт митця мають в собі те, що ідентифікує І. Бондаря як яскравого самобутнього майстра з власним творчим почерком.

Сучасна урбанізована людина інстинктивно прагне до природи, відчуває ностальгію за природним ландшафтом, чистою водою, синім небом і зеленим чаєм... До того ж, це один з напрямків розвитку сучасного образотворчого мистецтва, де краса має протистояти руйнівним деформаціям споживацьки налаштованої цивілізації.

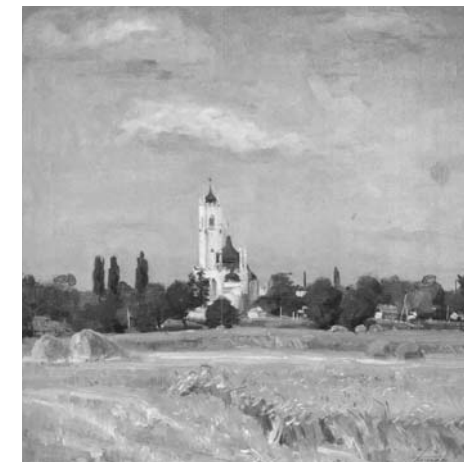
Напевне, саме тому Іван Бондар зробив жанр пейзажу визначальним у своїй творчості. Його відчуття краси природи, композиційна й кольорова вправність настільки відточені, що картини цього художника відразу пізнаєш і за стилем, і за гармонією кольорової гами, і за вкрапленнями в загальну тональність його улюблених фарб – жовтої, червоної, зеленої, синьої. Його картини – не натуралістичні копії певних куточків. Ті знайомі краєвиди скоріше є орієнтирами, а сам митець творить за своїми вимірами ідеальне середовище, яке вражає своєю надзвичайною красою. Художник схоплює професійним оком усю невичерпність і гармонію маленького куточка природи, а потім, підсилюючи якийсь один мотив, переносить свої почуття на полотно. “Я можу додати трохи піднесеного настрою або підсилити смуток”, – каже майстер.

Серед кращих робіт художника триптих “Черкаський хліб” (1986), “Думи мої, думи...” (1989), “Останній кошовий” (1991), “Холодоярський настрій” (2001), “Пам'яті скульптора В. Головка” (2001).

Сьогодні заслужений художник України Іван Бондар сповнений наснаги, енергії і творчих сил. Коло його інтересів просто вражає. Він член багатьох громадських комісій, учасник різноманітних культурно-мистецьких заходів, професор Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького. А найголовніше – митець продовжує творити.

“Думи мої думи...” 2000

“Жнива у Мошнах” 1994

Література

Бондар, І.І. Психологічно-педагогічні основи навчання образотворчому та декоративно-прикладному мистецтву [Текст] : методолог. і методич. нариси. – Черкаси: ЧНУ, 2005. – 68 с.

Іван Бондар. Живопис [Образотворчий матеріал]: [альбом] [Б.м. : Contempo ART Ukraine, 2008]. – [6] с. : ілюстр.

Іван Бондар [Образотворчий матеріал] : каталог / упоряд. В. Афонін. – Черкаси: [б. в.], 1991.

Художники Черкащини [Образотворчий матеріал] : каталог / відп. за вип. О.А. Шилімова. – Черкаси: облполіграфвидав, 1984. – 50 с. : ілюстр.

Каталог включає репродукцію картини І. Бондаря “Сонечко на колгоспній садибі”. Є коротка довідка про автора.

Художники Шевченкового краю [Образотворчий матеріал] : [альбом / ред. рада Ю.П. Іщенко, І.В. Фізер]. – Черкаси : Брама–Україна, 2008. – 175 с. : ілюстр.

Видання присвячене 30-річчю утворення Черкаської обласної організації Національної спілки художників України. Поряд з іншими до нього увійшли репродукції живописних робіт Івана Бондаря: “Думи мої, думи”, “Березень”, портрет “Берегиня”, “Жнива у Мошнах”. Альбом містить коротку інформацію про художника.

Черкащина: Історія, сучасність, люди [Образотворчий матеріал] : альбом / упоряд. та авт. тексту Н.М. Клименко.- Черкаси: Пресінформ, 2003. – 113 с. : ілюстр.

В альбомі розміщені репродукції живописних робіт І. Бондаря “Хата діда Шевченка”, “Жнива”, “Бабине літо”. В кінці видання є коротка довідка про художника.

Про життя і творчість Івана Бондаря

Белень, А. “Кольоровий дзвін” Івана Бондаря [Текст] / А. Белень // Нова Доба. – 1999. – 18 листоп. – С. 5.

Виставка Івана Бондаря [Текст] // Антенна. – 2004. – 29 сент. – С. 4.

Виставка робіт художника у Київ. музеї культурної спадщини.

Зелененко, Л. Художник, сильний духом [Текст] / Л. Зелененко // Прес-Центр. – 2007. – 7 листоп. – С. 21.

Іван Бондар – тепер заслужений художник [Текст] // Черкас. край. – 2000. – 11 жовт. – С. 1.

Присвоєно почесне звання “Заслужений художник України”.

Козак, Н. Іван Бондар – художник, який відчуває красу природи [Текст] / Н. Козак // Нова Доба. – 2004. – 2 листоп. – С. 5.

Ювілейна виставка картин художника в Черкас. художньому музеї.

Корецька, В. Свято пензля [Текст] / В. Корецька // Літ. Україна, 1995. – 7 груд. – С. 7.

Виставка робіт І. Бондаря у Києві.

Левненко, С. Майстрові – 50 [Текст] / С. Левненко // Тарасові джерела. – 1994. – 23 груд. – С. 1.

Лищенко, О. Вершини Івана Бондаря [Текст] / О. Лищенко // Сім Муз. – 2008 (жовт.). – С. 4.

Міщенко, Г. Експресія малярства [Текст] / Г. Міщенко // Образотворче мистецтво. – 2005. – № 1. – С. 100-101.

Творчість художника І. Бондаря.

Мирейко, А. Мовою веселкових барв [Текст] / А. Мирейко // Черкас. правда. – 1988. – 22 черв. – С. 4.

Виставка картин Івана Бондаря.

Петренко, Г. Небо Івана Бондаря [Текст] / Г. Петренко // Холодний Яр. – Черкаси, 1996. – Вип. 3. – С. 93-95.

Півториста, Н. Під скляним дахом легко мріється [Текст] / Н. Півториста // Черкас. край. – 1998. – 29 лют. – С. 4.

Творчість художника І. Бондаря.

Соса, П. Натхнення [Текст] / П. Соса // Черкас. край. – 1994. – 6 жовт. – С. 8.

Івану Бондарю – 50 років.

Степаненко, Л. Спектри душі людської [Текст] / Л. Степаненко. – Черкаси. – 1994. – 7 жовт. – С. 3.

Художник І. Бондар.

Матеріал підготували

Р.П. Круценко
І.Ф. Осауленко
Н.В. Ребякова
Л.К. Дрижирук

Відповідальний за випуск

К.С. Бугаєнко

Редактор

Г.С. Круглякова

Комп'ютерний набір

Г.П.

Степаненко

Підписано до друку 11.02.2009. Тир. 40. Ксерокс ОУНБ імені
Тараса Шевченка